

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	6Cdo/41/2023
Identifikačné číslo spisu:	6120212163
Dátum vydania rozhodnutia:	20.02.2025
Meno a priezvisko:	JUDr. Jana Zemková
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2025:6120212163.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobkyne EOS KSI Slovensko, s.r.o., Prievozská 2, Bratislava, IČO: 35 724 803, zastúpenej splnomocnenkyňou Remedium Legal, s.r.o., Prievozská 2, Bratislava, IČO: 53 255 739, proti žalovanému J. J., narodenému XX. G. XXXX, R. XXX/XX, T.X. Š., o zaplatenie 2.590,20 eur s príslušenstvom, vedenom na Okresnom súde Prešov pod sp. zn. 16Csp/81/2021, o dovolaní žalobkyne proti rozsudku Krajského súdu v Prešove sp. zn. 3CoCsp/23/2022 z 5. októbra 2022, takto

rozhodol:

Rozsudok Krajského súdu v Prešove sp. zn. 3CoCsp/23/2022 z 5. októbra 2022 zrušuje a vec vracia odvolaciemu súdu na ďalšie konanie.

Odôvodnenie

Rozhodnutie súdu prvej inštancie

1. Okresný súd Prešov (ďalej len „súd prvej inštancie“ alebo „okresný súd“) v poradí druhým rozsudkom č. k. 16Csp/81/2021-153 z 31. marca 2022 (ďalej len „rozsudok súdu prvej inštancie“ alebo „rozsudok okresného súdu“) prvým výrokom žalobu zamietol a druhým výrokom rozhodol, že žalobkyňa nemá právo na náhradu trov konania a žalovanému náhradu trov konania nepriznal.

2. Súd prvej inštancie rozsudok odôvodnil právne § 52 ods. 1, 2, 3, 4, § 53 ods. 1, 5, § 54 ods. 1, 2, § 41 zákona č. 40/1964 Zb. Občiansky zákonník (ďalej len „Občiansky zákonník“), § 1 ods. 2, § 2 písm. d), § 9 ods. 1, 2, § 11 ods. 1 zákona č. 129/2010 Z. z. o spotrebiteľských úveroch a o iných úveroch a pôžičkách pre spotrebiteľov a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej len „zákon o spotrebiteľských úveroch“), § 255 ods. 1, 2 zákona č. 160/2015 Z. z. Civilný sporový poriadok (ďalej len „CSP“).

3. Súd prvej inštancie na základe vykonaného dokazovania ustálil skutkový stav tak, že právny predchodca žalobkyne (Slovenská sporiteľňa, a.s.) a žalovaný uzatvorili 19. marca 2012 zmluvu o splátkovom úvere, na základe ktorej bol žalovanému poskytnutý úver vo výške 2.430 eur, ktorý sa žalovaný zaviazal splácať v 84 pravidelných mesačných splátkach vo výške 58,23 eura, pri RPMN

24,54 %, ročnej úrokovej sadzbe 18,90 % a priemernej hodnote RPMN 18,77 %. Výzvou z 31. mája 2017 právny predchodca žalobkyne vyzval žalovaného k úhrade dlžnej čiastky vo výške 789,88 eur. Listom z 11. júla 2017 právny predchodca žalobkyne vyhlásil mimoriadnu splatnosť úveru a vyzval žalovaného k okamžitej úhrade celkovej dlžnej čiastky vo výške 2.590,20 eur. Zmluvou o postúpení pohľadávok zo 17. decembra 2018 postúpila spoločnosť Slovenská sporiteľňa, a.s. pohľadávku voči žalovanému na aktuálnu žalobkyňu. Žalovaný z poskytnutého úveru uhradil celkovo 2.678,81 eur, z čoho na istinu bolo započítaných 368,78 eur, na zmluvný úrok 1.728,19 eur, na úrok z omeškania 10,98 eur a na poplatky suma 570,86 eur.

4. Okresný súd ustálil, že posudzovaný právny vzťah je založený spotrebiteľskou zmluvou, konkrétne spotrebiteľským úverom. Právny predchodca žalobkyne bol v postavení dodávateľa a žalovaný v postavení spotrebiteľa, preto uvedený právny vzťah bol posudzovaný v režime spotrebiteľského práva.

5. Okresný súd sa vyjadril, že pri spočítaní mesačnej splátky 58,23 eur a počte splátok 84 je výsledná suma 4.891,32 eur, teda nie v zmluve deklarovaných 4.881,28 eur, čo mení nielen úrok, ale aj hodnotu RPMN a spôsobuje bezúčnosť a bezpoplakovosť úveru podľa § 9 ods. 2 písm. j) v spojení s § 11 ods. 1 zákon o spotrebiteľských úveroch. V zmluve je uvedená RPMN vo výške 24,54 %, avšak v skutočnosti pri parametroch zmluvy je RPMN vo výške 22,87 %. Okresný súd uzavrel, že žalobu zamietol z dôvodu, že žalovaný čerpal úver vo výške 2.430 eur a poukázal úhrady celkovo vo výške 2.678,81 eura.

Rozhodnutie odvolacieho súdu

6. O odvolaní žalobkyne rozhodol Krajský súd v Prešove (ďalej aj „krajský súd“ alebo „odvolací súd“) rozsudkom sp. zn. 3CoCsp/23/2022 z 5. októbra 2022 (ďalej len „rozsudok odvolacieho súdu“ alebo „rozsudok krajského súdu“), ktorým prvým výrokom potvrdil rozsudok súdu prvej inštancie a druhým výrokom nepriznal stranám sporu náhradu trov odvolacieho konania.

7. V odôvodnení konštatoval, že súd prvej inštancie žalobu zamietol. Odvolanie žalobkyne považoval za nedôvodné, ale z iných dôvodov ako uviedol súd prvej inštancie. V zhode so súdom prvej inštancie konštatoval, že predmetný vzťah medzi právnym predchodcom žalobkyne a žalovaným je vzťahom spotrebiteľským. Keďže v konaní došlo k postúpeniu pohľadávky, krajský súd sa v prvom rade zamerlal na skúmanie aktívnej legitímácie žalobkyne a uviedol, že zásadnou otázkou, ktorú bolo potrebné v predmetnom konaní vyriešiť je otázka, či boli splnené zákonné predpoklady na postúpenie tzv. bankovej pohľadávky. Zákon č. 483/2001 Z. z. o bankách a o zmene a doplnení niektorých zákonov, v znení účinnom v rozhodujúcom čase (ďalej len „zákon o bankách“) nad rámec pravidiel cesie v Občianskom zákonníku sprísňuje pravidlá pri postupovaní pohľadávok z bánk na iné subjekty. V zmysle § 92 ods. 8 zákona o bankách je daná možnosť postúpenia pohľadávky aj bez súhlasu klienta, musia byť však kumulatívne naplnené tri podmienky pre platné postúpenie pohľadávky, pričom jednou z nich je písomná výzva adresovaná dlžníkovi pred postúpením pohľadávky. Odvolací súd poukázal na to, že v danom spore žalobkyňa predložila súdu prvej inštancie písomnú výzvu na plnenie z 31. mája 2017. Odoslanie žalovanému preukazovala predloženým podacím hárkom pod číslom P. (l. č. 147 listinného súdneho spisu).

8. Odvolací súd vyjadril názor o nedostatku aktívnej legitímácie žalobkyne z dôvodu, že len samotné preukázanie podania listiny na poštovú prepravu ešte neznamená, že žalovaný mal možnosť oboznámiť sa s jej obsahom. Žalobkyňa mala preukázať, že sa predmetná listina dostala do dispozičnej sféry žalovaného, a to buď doručenkou alebo kópiou vrátenej listovej zásielky neprevzatej spotrebiteľom v odbernej lehote. Nositeľom dôkazného bremena o možnosti žalovaného oboznámiť sa s obsahom podania bola žalobkyňa. Zároveň odvolací súd vyslovil názor, že dohodou zmluvných strán nemožno platne dojednať nevyvrátiteľnú domnienku, ani fikciu, že určená zásielka obsahujúca právny úkon sa považuje za doručení len na základe jej odoslania bez toho, aby došla do dispozičnej sféry adresáta. Fikcia doručenia neobstoí ako platne dojednaná pre rozpor s § 45 ods. 1 v spojení s § 39 Občianskeho zákonníka (R 4/2021).

9. Krajský súd sa vyjadril, že zo zákonných podmienok podľa § 92 ods. 8 vety prvej zákona o bankách, za splnenia ktorých môže banka postúpiť svoju pohľadávku inému subjektu, vyplýva, že sú z povahy veci podmienkami, bez splnenia ktorých k postúpeniu prísť nesmie. Nerešpektovanie takejto zákonnej úpravy má potom za následok neplatnosť zmluvy o postúpení pohľadávky pre rozpor so zákonom v zmysle § 39 Občianskeho zákonníka.

Dovolanie

10. Proti predmetnému rozsudku odvolacieho súdu podala dovolanie žalobkyňa (ďalej aj „dovolateľka“), ktorého prípustnosť aj dôvodnosť vyvodzovala z § 420 písm. f) CSP a § 421 ods. 1 písm. a) CSP navrhujúc zrušiť rozsudok krajského súdu ako aj rozsudok okresného súdu a vec vrátiť okresnému súdu na ďalšie konanie.

11. K dovolaciemu dôvodu podľa § 421 ods. 1 písm. a) CSP uviedla, že odvolací súd sa odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe odvolacieho súdu v otázke, či doručenie do dispozičnej sféry adresáta preukázané podacím hárkom (ako nesporným dôkazom v konaní) spôsobuje účinky riadneho doručenia, pokiaľ je adresátom spotrebiteľ, a či je možné dohodou zmluvných strán platne dojednať nevyvrátiteľnú domnienku a fikciu. K tejto otázke poukázala na rozhodnutie Najvyššieho súdu SR publikované v Zbierke stanovísk Najvyššieho súdu SR a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky (ďalej len „Zbierka“) pod č. R 4/2021.

12. K nesprávnemu právnemu posúdeniu krajským súdom dovolateľka uviedla, že nerozumie dôvodom, pre ktoré krajský súd neuznal poštový podací hárok ako relevantný dôkaz o tom, že právny predchodca žalobkyne doručoval písomnosť. Výzva z 31. mája 2017 je vedená pod číslom LC_vpms_706_17, ktoré je uvedené v úvode výzvy a slúži ako identifikačný údaj predmetnej písomnosti. Predmetný podací hárok č. P. potvrdzuje odoslanie uvedenej výzvy v poznámke s rovnakým číslom LC_vpms_706_17. Dovolateľke potom nebolo zrejmé, prečo krajský súd nepovažoval doručenie predmetnej výzvy za dostatočne preukázané.

13. S poukazom na uznesenia Najvyššieho súdu SR sp. zn. 2Sžf/8/2009, sp. zn. 5Obdo/2/2017 a uznesenie Ústavného súdu SR sp. zn. I. ÚS 174/09 žalobkyňa uviedla, že súdna prax akceptuje podací hárok ako relevantný dôkaz preukazujúci doručenie zásielky do dispozičnej sféry adresáta, či už sa jedná o doručovanie v režime verejného práva alebo súkromného práva. Podľa žalobkyne je v konaní nesporné, že žalobkyňa relevantne preukázala odoslanie predmetnej výzvy na adresu žalovaného poštovým podacím hárkom podľa dohody zmluvných strán. Krajský súd sa odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe najvyšších súdnych autorít, ak neakceptoval podací hárok ako dôkaz o doručení písomnosti do dispozičnej sféry žalovaného.

14. Dovolateľka odvolaciemu súdu vytýkala, že v napadnutom rozsudku neudáva dôvody, vnútorné úvahy, negatívne stanoviská z akého konkrétneho dôvodu neuznal žalobkyňou predložený dôkaz (podací hárok) o doručovaní do dispozičnej sféry žalovaného. Podľa dovolateľky rozsudok krajského súdu vytvára priestor pre dohady, či je poštový podací hárok relevantným dôkazom odoslania písomnosti do dispozičnej sféry adresáta, resp. či vôbec možno preukazovať doručovanie písomností spotrebiteľovi, ak tento je pasívny.

15. K dovolaniu žalobkyne sa žalovaný nevyjadril.

Posúdenie veci dovolacím súdom

16. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej aj „najvyšší súd“ alebo „dovolací súd“ alebo „NS SR“) ako súd dovolací (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) strana, v ktorej neprospech bolo vydané napadnuté rozhodnutie (§ 424 CSP), za splnenia tiež podmienok zastúpenia takejto strany a spísania jej dovolania v súlade so zákonom (§ 429 ods. 1 CSP), bez

nariadenia pojednávania (§ 443, časť vety pred bodkočiarkou CSP) dospel k záveru, že dovolanie žalobkyne je procesne prípustné.

17. Dovolanie treba považovať za mimoriadny opravný prostriedok, ktorý má v systéme opravných prostriedkov civilného sporového konania osobitné postavenie. Dovolanie nie je „ďalším odvolaním“ a dovolací súd nesmie byť vnímaný ako tretia inštancia, v rámci konania ktorej by bolo možné preskúmať akékoľvek rozhodnutie odvolacieho súdu z akýchkoľvek dôvodov a hľadísk.

18. Obsahom základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky je poskytnúť uplatňovanému právu súdnu ochranu, avšak len za predpokladu, že sú splnené procesné podmienky súdneho konania (viď, napr. rozhodnutia Ústavného súdu SR sp. zn. I. ÚS 80/09, II. ÚS 79/08, IV. ÚS 476/2012). Dovolací súd, preto pristupuje k podanému dovolaniu tak, že najskôr skúma, či je procesne prípustné; k posúdeniu opodstatnenosti dovolania (t. j. posúdeniu, či je v ňom opodstatnene uplatnený dovolací dôvod) sa dovolací súd dostáva len v prípade prijatia záveru, že dovolanie je prípustné. Dovolanie je prípustné, ak jeho prípustnosť vyplýva z ustanovenia § 420 CSP alebo § 421 CSP. Dôvody zakladajúce prípustnosť dovolania treba dôsledne odlišovať od dôvodov, ktoré zakladajú opodstatnenosť dovolania. Opodstatnené (dôvodné) je také prípustné dovolanie, v ktorom je oprávnené uplatnený dovolací dôvod. Dovolacím dôvodom je nesprávnosť vytýkaná v dovolaní (porovnaj § 428 CSP). V prípade dovolania prípustného podľa § 420 CSP je dovolacím dôvodom procesná vada zmätočnosti uvedená v tomto ustanovení (§ 431 ods. 1 CSP), v prípade dovolania, ktoré je prípustné podľa § 421 ods. 1 CSP, je dovolacím dôvodom nesprávne právne posúdenie veci (§ 432 ods. 1 CSP).

19. Podľa § 419 CSP proti rozhodnutiu odvolacieho súdu je prípustné dovolanie, ak to zákon pripúšťa. Rozhodnutia odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné, sú vymenované v § 420 a § 421 CSP.

20. V danom prípade z dovolania žalobkyne vyplýva, že napáda rozsudok odvolacieho súdu v celom jeho rozsahu na základe § 420 písm. f) CSP a § 421 ods. 1 písm. a) CSP.

Dovolanie podľa § 421 ods. 1 písm. a) CSP

21. Podľa § 421 ods. 1 písm. a) CSP je dovolanie prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe odvolacieho súdu.

22. Z hľadiska prípustnosti dovolania podľa § 421 ods. 1 písm. a) CSP má osobitný význam vzájomný vzťah medzi „právnou otázkou“ a „rozhodovacou praxou odvolacieho súdu“. Pre právnú otázku v zmysle § 421 ods. 1 písm. a) CSP je charakteristický „odklon“ jej riešenia, ktorý zvolil odvolací súd od ustálenej rozhodovacej praxe odvolacieho súdu. Ide teda o situáciu, v ktorej sa už rozhodovanie senátov odvolacieho súdu ustálilo na určitom riešení právnej otázky, odvolací súd sa však svojím rozhodnutím odklonil od „ustálenej rozhodovacej praxe odvolacieho súdu“ (R 83/2018).

23. Ustálená rozhodovacia prax odvolacieho súdu je vytváraná najvyššími súdnymi autoritami a vyjadrujú ju predovšetkým rozhodnutia a stanoviská Najvyššieho súdu SR, ktoré sú (ako judikáty) publikované v Zbierke stanovísk Najvyššieho súdu SR a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky. Rozhodovanie v súlade s ustálenou súdnou praxou je naplnením spravodlivého procesu, princíp rovnosti, právnej istoty a legitímneho očakávania strán (čl. 2 ods. 1 a 2 a čl. 3 Základných princípov CSP). Do tohto pojmu však možno zaradiť aj prax vyjadrenú opakovane vo viacerých nepublikovaných rozhodnutiach Najvyššieho súdu SR, alebo dokonca aj v jednotlivom, dosiaľ nepublikovanom rozhodnutí, pokiaľ niektoré neskôr vydané nepublikované rozhodnutia Najvyššieho súdu SR názory obsiahnuté v skoršom rozhodnutí nespochybnil, prípadne tieto názory akceptovali a z hľadiska vecného na ne nadviazali (3Cdo/158/2017, 4Cdo/95/2017, 5Cdo/87/2017, 6Cdo/21/2017 a 6Cdo/129/2017).

24. Do ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu treba zahrnúť aj naďalej použiteľné, legislatívnymi zmenami a neskoršou judikatúrou neprekonané civilné rozhodnutia a stanoviská publikované v Zbierkach súdnych rozhodnutí a stanovísk vydávaných Najvyššími súdmi ČSSR a ČSFR, ďalej v Bulletin Najvyššieho súdu ČSR a vo Výbere rozhodnutí a stanovísk Najvyššieho súdu SSR a napokon aj rozhodnutia, stanoviská a správy o rozhodovaní súdov, ktoré boli uverejnené v Zborníkoch najvyšších súdov č. I., II. a IV. vydaných SEVT Praha v rokoch 1974, 1980 a 1986 (R 71/2018).

25. Otázkou relevantnou podľa § 421 ods. 1 písm. a) CSP môže byť len otázka právna (nie skutková otázka). Môže ísť tak o otázku hmotnoprávnu (ktorá sa odvíja od interpretácie Občianskeho zákonníka, Obchodného zákonníka, Zákonníka práce, Zákona o rodine či iného predpisu hmotného práva), ako aj o otázku procesnoprávnu (ktorej riešenie záviselo na aplikácii a interpretácii procesných ustanovení). Predmetná otázka musí byť zároveň procesnou stranou nastolená v dovolaní. Právne otázky dovolateľa v dovolaní nenastolené a nepomenované nemajú z hľadiska prípustnosti dovolania podľa tohto ustanovenia relevanciu.

26. V rámci dovolacieho dôvodu podľa § 421 ods. 1 písm. a) CSP dovolateľka položila otázku, či doručenie do dispozičnej sféry adresáta preukázané podacím hárkom spôsobuje účinky riadneho doručenia, pokiaľ je adresátom spotrebiteľ a či je možné dohodou zmluvných strán platne dojednať nevyvrátiteľnú domnienku a fikciu doručenia a poukázala na ustálenú rozhodovaciu prax dovolacieho súdu, od ktorej sa mal odvolací súd odkloniť, a to judikát publikovaný v Zbierke pod č. R 4/2021, uznesenie Najvyššieho súdu SR sp. zn. 2Sžf/8/2009, uznesenie Najvyššieho súdu SR sp. zn. 5Obdo/2/2017 a uznesenie Ústavného súdu SR sp. zn. I. ÚS 174/09.

27. Podľa § 92 ods. 8 zákona č. 483/2001 Z. z. o bankách a o zmene a doplnení niektorých zákonov, v znení účinnom v rozhodujúcom čase, ak je napriek písomnej výzve banky alebo pobočky zahraničnej banky jej klient nepretržite dlhšie ako 90 kalendárnych dní v omeškaní so splnením čo len časti svojho peňažného záväzku voči banke alebo pobočke zahraničnej banky, môže banka alebo pobočka zahraničnej banky svoju pohľadávku zodpovedajúcu tomuto peňažnému záväzku postúpiť písomnou zmluvou inej osobe, a to aj osobe, ktorá nie je bankou (ďalej len „postupník“), aj bez súhlasu klienta; týmto nie sú dotknuté pravidlá pre postupovanie pohľadávok zo zmlúv o spotrebiteľskom úvere podľa osobitného predpisu 87ac) ani pravidlá pre postupovanie pohľadávok zo zmlúv o úveroch na bývanie podľa osobitného predpisu. 87ad) Toto právo banka alebo pobočka zahraničnej banky nemôže uplatniť, ak klient ešte pred postúpením pohľadávky uhradil banke alebo pobočke zahraničnej banky omeškaný peňažný záväzok v celom rozsahu vrátane jeho príslušenstva; to neplatí, ak súčet všetkých omeškaní klienta so splnením čo len časti toho istého peňažného záväzku voči banke alebo pobočke zahraničnej banky presiahol jeden rok. Pri postúpení pohľadávky je banka alebo pobočka zahraničnej banky povinná odovzdať postupníkovi aj dokumentáciu o záväzkovom vzťahu, na ktorého základe vznikla postúpená pohľadávka; banka alebo pobočka zahraničnej banky môže postupníkovi poskytnúť informáciu o jednotlivých iných záväzkových vzťahoch medzi bankou alebo pobočkou zahraničnej banky a klientom len za podmienok a v rozsahu ustanovených týmto zákonom.

28. Podľa § 17 ods. 1 - 4 zákona č. 129/2010 Z. z. o spotrebiteľských úveroch a o iných úveroch a pôžičkách, v znení účinnom v rozhodujúcom čase, práva vyplývajúce zo zmluvy o spotrebiteľskom úvere neprechádzajú a veriteľ ich nemôže previesť na tretiu osobu; to neplatí, ak prechádza alebo sa postupuje pohľadávka so všetkými právami s ňou spojenými a

a) ide o prechod alebo postúpenie z veriteľa oprávneného poskytovať spotrebiteľský úver podľa tohto zákona alebo osobitného predpisu 18b) na veriteľa podľa § 20 ods. 1 písm. a), banku, zahraničnú banku alebo pobočku zahraničnej banky, a

b) prechádza alebo postupuje sa pohľadávka po konečnom termíne splatnosti spotrebiteľského úveru alebo pohľadávka, ktorá sa stala splatnou pred termínom konečnej splatnosti spotrebiteľského úveru.

Práva vyplývajúce zo zmluvy o spotrebiteľskom úvere neprechádzajú a veriteľ ich nemôže previesť na tretiu osobu; to neplatí, ak prechádza alebo sa postupuje pohľadávka so všetkými právami s ňou spojenými a

a) prechádza alebo postupuje sa pohľadávka po konečnom termíne splatnosti spotrebiteľského úveru alebo pohľadávka, ktorá sa stala splatnou pred termínom konečnej splatnosti spotrebiteľského úveru a b) ide o prechod alebo postúpenie z veriteľa oprávneného poskytovať spotrebiteľský úver na blízku osobu^{21a)} spotrebiteľa, a to na základe písomnej žiadosti spotrebiteľa.

Ustanovenie odseku 1 neplatí, ak sa postupuje podľa predpisov upravujúcich riešenie krízových situácií na finančnom trhu,^{21a)} upravujúcich konkurzné konanie,²²⁾ alebo ide o prechod pohľadávky z finančnej inštitúcie podľa § 20a ods. 16, ktorá je oprávnená poskytovať spotrebiteľské úvery, na finančnú inštitúciu podľa § 20a ods. 16, ktorá je oprávnená poskytovať spotrebiteľské úvery s predchádzajúcim súhlasom Národnej banky Slovenska.

Pôvodný veriteľ je povinný písomne informovať spotrebiteľa o postúpení pohľadávky do piatich pracovných dní odo dňa postúpenia pohľadávky. Porušenie povinnosti podľa prvej vety je osobitne závažným porušením povinností podľa osobitného predpisu.⁸⁾

29. Dovolací súd sa oboznámil so súdnymi rozhodnutiami, na ktoré poukazovala dovolateľka. Z rozhodnutia dovolacieho súdu sp. zn. 5Cdo/36/2020 publikovaného v Zbierke Najvyššieho súdu SR pod č. R 4/2021, vyplývajú aj nasledovné závery:

30. „Ustanovenie § 45 ods. 1 Občianskeho zákonníka upravuje režim doručovania hmotnoprávných úkonov. Jedná sa o takzvanú teóriu dôjdenia, a teda pri hmotnoprávných úkonoch sa nevyžaduje skutočné doručenie a prevzatie písomnosti zachytávajúcej právny úkon. Účinnosť adresovaných jednostranných hmotnoprávných úkonov v režime Občianskeho zákonníka, resp. celkovo v oblasti súkromného práva predpokladá, že prejav vôle dôjde, resp. je doručený adresátovi, t. j. že sa dostane do sféry jeho dispozície - už týmto okamihom začína právny úkon pôsobiť voči druhej zmluvnej strane. Slovné spojenie „dostane do jeho dispozície sféry“ nemožno vykladať v zmysle procesnoprávných predpisov. Je ním potrebné rozumieť objektívnu možnosť neprítomnej osoby zoznámiť sa s jej adresovaným právnym úkonom. Právna teória i súdna prax takou možnosťou chápe nielen samotné prevzatie písomného hmotnoprávneho úkonu adresátom, ale i také prípady, kedy doručením listu či telegramu, obsahujúceho prejav vôle, do bydliska alebo sídla adresáta či do jeho poštovej schránky, poprípade i hodením oznámenia do poštovej schránky o uložení takej zásielky, nadobudol adresát hmotnoprávneho úkonu objektívnu príležitosť zoznámiť sa s obsahom zásielky. Pritom nie je nevyhnutné, aby sa adresát skutočne zoznámil s obsahom hmotnoprávneho úkonu, postačuje, že mal objektívnu možnosť spoznať jeho obsah. Z povahy ustanovenia § 45 ods. 1 Občianskeho zákonníka vyplýva, že ide o kogentné ustanovenie, ktoré nepripúšťa odchýlnu dohodu zmluvných strán v podobe fikcie doručenia. Právna konštrukcia doručovania upravená týmto ustanovením totiž zabezpečuje spravodlivé vyvažovanie záujmov zmluvných strán. Adresátovi právneho úkonu poskytuje možnosť oboznámiť sa s obsahom právneho úkonu a taktiež istotu, aby účinky daného právneho úkonu nenastali bez toho, že mu to nebolo umožnené. Subjekt realizujúci právny úkon má na druhej strane istotu, že doručovaný právny úkon sa stane právne perfektným a vyvolá zamýšľané právne následky aj v prípade, že sa adresát vyhýba prevzatíu zásielky, príp. zmarí jej doručenie hoci i z nedbanlivosti. V prípade sporu o doručení písomnosti bude dôkazné bremeno o doručení zaťažovať odosielateľa. Je preto vhodné, aby odosielateľ vhodným spôsobom doručenie zásielky adresátovi zdokumentoval, resp. ju vedel relevantne preukázať.“

31. Z uznesenia Najvyššieho súdu SR sp. zn. 2Sžf/8/2009 vyplýva, že „je na účastníkovi konania, aby preukázal odoslanie podania súdu, či už podacím lístkom, predložením druhopisu podania s potvrdením podateľne súdu o prevzatí zásielky doručenej osobne, predložením výpisu z elektronickej pošty o odoslaní zásielky alebo predložením telefaxového potvrdenia o bezchybnom odoslaní podania spolu s potvrdením, že podanie bolo odoslané príslušnému súdu s výsledkom doručenia.“. Dovolací súd dodáva, že predmetné rozhodnutie nebolo vydané v dovolacom konaní v civilnom procese, ale išlo o rozhodnutie správneho súdu v odvolacom konaní, preto nie je splnená zákonná podmienka § 421 ods. 1 písm. a) CSP a to, že prišlo k odklonu odvolacieho súdu od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu.

32. V uznesení sp. zn. 5Obdo/2/2017 Najvyšší súd SR uviedol, že „Výkonaným dokazovaním mal súd prvého stupňa za preukázané, že pozvánka na zhromaždenie žalovaného - spoločnosti s ručením

obmedzeným - bola žalobcovi zaslaná na jeho adresu uvedenú v spoločenskej zmluve doporučené poštou 22. mája 2014, o čom svedčí podací lístok. Zároveň vyslovil záver, že „odôvodnenie rozhodnutia súdu prvého stupňa sa podľa dovolacieho súdu venovalo detailne posúdeniu plynutia času a dôsledkom doručovania. Súd zisťoval okrem súladu doručovania pozvánky na adresu spoločníka uvedenú v spoločenskej zmluve aj to, či mal žalobca skutočne možnosť oboznámiť sa s doručovanou zásielkou, t. j. či pošta splnila svoju povinnosť riadne doručovať, keďže sa zásielka spoločnosti vrátila ako nedoručená. Po vyhodnotení, že žalovaný si svoju povinnosť riadne splnil, zásielka sa dostala do sféry dispozície žalobcu, a tento tak mal vytvorenú možnosť zúčastniť sa valného zhromaždenia, žalobu zamietol.“

33. V uznesení sp. zn. I. ÚS 174/09 Ústavný súd SR uviedol, že „navrhovateľ preukazuje splnenie svojej povinnosti podať podľa čl. 7 ods. 1 v spojení s čl. 3 ods. 1 ústavného zákona o ochrane verejného záujmu do 31. marca písomné oznámenie funkcií, zamestnaní, činností a majetkových pomerov za predchádzajúci kalendárny rok v rozsahu vyplývajúcom z čl. 7 ods. 1 a čl. 7 ods. 4 ústavného zákona o ochrane verejného záujmu predloženým podacím lístkom č. 8991694 z 27. februára 2008.“.

34. Dovolateľka sa domáha odpovede na otázku, či podací hárok preukazuje riadne doručenie zásielky adresátovi a či dohodou zmluvných strán možno platne dojednať nevyvrátiteľnú domnienku a fikciu doručenia. Odvolací súd konštatoval, že nebola preukázaná aktívna vecná legitimácia žalobkyne, keďže v konaní nebolo preukázané, že boli splnené zákonné podmienky na postúpenie pohľadávky uplatnenej v tomto súdnom spore, keďže nebolo preukázané doručenie písomnej výzvy adresovanej dlžníkovi pred postúpením pohľadávky. Odvolací súd správne skonštatoval, že podanie listiny na poštovú prepravu automaticky neznamená, že žalovaný mal objektívnu možnosť sa s obsahom doručovanej listiny oboznámiť. Dovolací súd konštatuje, že podanie zásielky na poštovú prepravu podacím három je bežnou formou odosielania poštových zásielok, automaticky však nepreukazuje aj doručenie zásielky adresátovi v prípade, ak sa takouto formou doručuje jednostranný hmotnoprávny úkon, ktorým je i predmetná písomná výzva banky o tom, že je dlžník v omeškaní (§ 92 ods. 8 zákona o bankách). Zároveň je ale potrebné dodať, že v odvolacom konaní nebolo sporné, či prišlo k doručeniu predmetnej zásielky žalovanému - či si zásielku aj fyzicky prevzal prípadne mu bola zásielka doručená tzv. fikciou doručenia.

35. Ako už vyslovil dovolací súd vo vyššie uvedenom rozhodnutí sp. zn. 5Cdo/36/2020 len v prípade sporu a pochybností o doručení písomnosti zaťažuje dôkazné bremeno o doručení odosielateľa, teda dovolateľa. Je preto dôležité, aby v spornom prípade odosielateľ vhodným spôsobom doručenie zásielky adresátovi, ktorým je spotrebiteľ zdokumentoval, resp. ju vedel relevantne preukázať, keďže odoslanie zásielky a doručenie zásielky nie sú totožnými pojmami. Dovolateľ aj napriek výzve krajského súdu z 27. júla 2022 zotrval len na predložení podacieho hárku tvrdiac, že doručenie tejto listiny nebolo medzi stranami sporu sporné, preto je podľa jeho názoru potrebné túto listinu považovať za riadne doručenú (l. č. 174 listinného súdneho spisu).

36. K druhej časti položenej otázky (či je možné dohodou zmluvných strán platne dojednať nevyvrátiteľnú domnienku a fikciu) dovolací súd konštatuje, že zodpovedanie tejto otázky je rovnako obsiahnuté vo vyššie uvedenom rozhodnutí Najvyššieho súdu SR sp. zn. 5Cdo/36/2020 tak, že dôjdením prejavu vôle do dispozičnej sféry adresáta sa završuje proces účinného doručenia právneho úkonu a od tohto momentu je právny úkon pre konajúci subjekt záväzný a nemožno ho jednostranne odvolať. V zmluvnej právnej praxi sa zvyknú v súvislosti s doručovaním právnych úkonov a iných listín v zmluvách používať dojednania upravujúce tzv. fikciu doručenia, podľa ktorej sa zásielka považuje za doručenú bez ohľadu na to, či doručenie (v zmysle faktického prevzatia zásielky) bolo reálne vykonané.

37. V tomto smere možno rozlišovať dve situácie fikcie doručenia, a to:

- 1/ zásielka sa považuje za doručenú uplynutím vopred určených dní odo dňa jej odoslania,
- 2/ zásielka sa považuje za doručenú dňom jej vrátenia odosielajúcemu subjektu z dôvodu neprevzatia adresátom.

38. K prvému spôsobu dojednávania fikcie doručenia zaujala súdna prax odmietavé stanovisko, podľa ktorého dohodou zmluvných strán nemožno platne dojsť k nevyvrátiteľnej domnienke ani fikcii, že určitá zásielka obsahujúca právny úkon sa považuje za doručenie len na základe jej odoslania bez toho, aby došla do sféry adresáta. Podľa tohto názorového prúdu fikcia doručenia neobstojí ako platne dojednaná pre jej rozpor s ustanovením § 45 ods. 1 Občianskeho zákonníka v spojení s ustanovením § 39 Občianskeho zákonníka. Princíp doručovania právnych úkonov ako podmienka ich účinnosti vyplýva nielen z § 45 Občianskeho zákonníka, ale je jednou z hlavných zásad súkromného práva. Je neprípustné, aby k vzniku, zmene alebo zániku práv a povinností účastníkov právnych vzťahov dochádzalo na základe prejavu vôle konajúceho subjektu bez toho, aby mal adresát minimálne objektívnu možnosť sa s týmto úkonom oboznámiť - ak má byť určitý právny úkon uskutočnený jednou osobou významný pre inú osobu, musí mať táto osoba aspoň príležitosť spoznať jeho obsah (musí dôjsť do jej dispozičnej sféry). Dispozičná sféra adresáta je vymedzená zmluvne dohodnutým doručovacím režimom, t. j. kontaktnými adresami účastníkov alebo určením kontaktnej osoby (spravidla v záhlaví zmluvy) s tým, že doručenie písomnosti je účinné už tým, že sa doručí do dohodnutého miesta alebo určenej osobe. Týmto okamihom sa zásielka dostáva do sféry adresáta, pričom už nie je dôležité, či sa adresát s obsahom zásielky zoznámil alebo nie. Z podstaty doručovania tak pre účastníkov zmluvného vzťahu vyplýva povinnosť zabezpečiť v danom mieste alebo u určenej osoby prijímanie zásielok.

39. Pri druhom spôsobe dojednávania fikcie doručenia je irelevantné, či sa adresát v mieste doručovania skutočne zdržiava - dôležité je to ako vymedzil spôsob prijímania zásielok v zmluve. Predpokladá sa, že ak účastník zmluvy uvedie určitú adresu, tak tým vymedzil svoju dispozičnú sféru, kde má zabezpečenú možnosť oboznámiť sa s doručovanou zásielkou. Opačná argumentácia by totiž viedla k absurdným dôsledkom - zmluvná strana by úmyselne uviedla adresu, na ktorej sa nezdržiava, aby znemožnila účinné doručovanie. Takto dojednanú fikciu doručenia možno istým spôsobom považovať za nadbytočnú, nakoľko pri doručovaní hmotnoprávnych úkonov sa nevyžaduje reálne prevzatie zásielky adresátom - z toho vyplýva, že aj bez takto dojednanej fikcie doručenia sa bude právny úkon považovať za doručení bez ohľadu na jeho faktické prevzatie, ak dôjde do dispozičnej sféry adresáta.

40. Koncepcia Občianskeho zákonníka je postavená na dispozitívnosti väčšiny jeho ustanovení, pričom v mnohých prípadoch je ponechané na zmluvnej slobode účastníkov, akým spôsobom pre svoje záväzkové vzťahy zákonnú úpravu modifikujú. V súlade s ustanovením § 2 ods. 3 Občianskeho zákonníka si totiž účastníci môžu vzájomné práva a povinnosti upraviť dohodou odchyľne od zákona, ak to zákon výslovne nezakazuje a ak z povahy ustanovení zákona nevyplýva, že sa od nich nemožno odchýliť. Z povahy ustanovenia § 45 ods. 1 Občianskeho zákonníka vyplýva, že ide o kogentné ustanovenie, ktoré nepripúšťa odchýlnu dohodu zmluvných strán v podobe fikcie doručenia. Právna konštrukcia doručovania upravená týmto ustanovením totiž zabezpečuje spravodlivé vyvažovanie záujmov zmluvných strán. Adresátovi právneho úkonu poskytuje možnosť oboznámiť sa s obsahom právneho úkonu a taktiež istotu, aby účinky daného právneho úkonu nenastali bez toho, že mu to nebolo umožnené. Subjekt realizujúci právny úkon má na druhej strane istotu, že doručovaný právny úkon sa stane právne perfektným a vyvolá zamýšľané právne následky aj v prípade, že sa adresát vyhýba prevzatíu zásielky, príp. zmarí jej doručenie hoci i z nebanlivosti (napr. zmenou doručovacej adresy bez oznámenia tejto skutočnosti druhej zmluvnej strane). Tu je potrebné poukázať práve na požiadavku právnej istoty na strane adresáta, aby sa mohol s prejavom vôle oboznámiť, ale zároveň sa chráni aj právna istota odosielateľa v tom zmysle, že ak sa adresát mal možnosť (príležitosť) oboznámiť s prejavom vôle, ale sa tak nestalo, prejav vôle sa považuje za účinný. Prítom nie je podstatné, či sa adresát s obsahom zásielky aj skutočne oboznámil.

41. V tomto súdnom spore sa jedná o spotrebiteľský spor, je nevyhnutné taktiež poukázať na ustanovenie § 53 ods. 1 Občianskeho zákonníka, keď v takýchto sporoch je nevyhnutné posudzovať inštitút dojednávania oveľa prísnejšie, t. j. cez test prijateľnosti zmluvných podmienok spotrebiteľských zmlúv.

42. K ďalším rozhodnutiam, na ktoré dovolateľka poukázala v dovolaní v súvislosti s odklonom odvolacieho súdu od ustálenej judikatúry dovolacieho súdu, Najvyšší súd SR uvádza, že uznesenie

Najvyššieho súdu SR sp. zn. 5Obdo/2/2017 a uznesenie Ústavného súdu SR sp. zn. I. ÚS 174/09 sú bez relevancie na položenú právnu otázku, keďže je v nich riešená otázka odoslania podania. Právny názor vyjadrený v uznesení Najvyššieho súdu SR sp. zn. 2Sžf/8/2009 nie je taktiež možné aplikovať na prejednávany spor ako už dovolací súd zmienil vyššie v odôvodnení a tiež preto, že je v ňom riešená otázka procesného doručovania.

43. Dovolací súd konštatuje, že odvolací súd sa v rozsudku neodklonil od vyššie uvedenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu, práve naopak aktuálnu rozhodovaciu prax vo svojom rozhodnutí zohľadnil a rešpektoval, vyvodil z nej ale predčasne právne závery o nedostatku aktívnej legitimácie žalobkyne, keďže doručenie výzvy z 31. mája 2017 do dispozičnej sféry žalovaného nebolo v spore spochybnené. Výzva bola odoslaná na adresu žalovaného R. XXXX/XX, R., ktorá je uvedená i v záhlaví Zmluvy o splátkovom úvere (l. č. 16, 147 listinného súdneho spisu). Úlohou dovolacieho súdu bude potom preveriť, či išlo pri doručovaní predmetnej zásielky o poslednú známu adresu spotrebiteľa v rozhodnom čase, keďže aktuálne už býva na inej adrese. Rovnako je potrebné vysvetliť, či vznikol spor medzi žalobcom a žalovaným o tom, že sa zásielka (ne)dostala do objektívnej sféry adresáta. Len v prípade existencie takéhoto sporu by totiž bolo možné uvažovať o tom, že nenastala fikcia doručenia predmetnej zásielky. Následne by bolo potrebné preukazovať nielen odoslanie, ale i spôsob doručenia zásielky žalovanému a to doručenkou alebo vrátenou zásielkou.

44. Dovolací súd zároveň uzatvára, že ani iná úprava fikcie doručenia, na ktorú sa dovolateľ odvolal v dovolaní, v časti IV odkazom na Všeobecné obchodné podmienky, konkrétne bod 10.3 (Pri doručovaní písomností v poštovom styku sa zásielka považuje za doručенú v tuzemsku tretí deň po jej odoslaní,...), neobstojí, a to vzhľadom na prijatý záver v uvedenom judikovanom rozhodnutí sp. zn. 5Cdo/36/2020 vo vzťahu k predmetnému jednostrannému úkonu pôvodného veriteľa, ktorý má hmotnoprávny charakter. Preto je nevyhnutné, aby mal spotrebiteľ minimálne objektívnu možnosť oboznámiť sa s doručovanou listinou, ktorá ho informuje o následkoch omeškania so splácaním pohľadávky.

Dovolanie podľa § 420 písm. f) CSP

45. V zmysle § 420 písm. f) CSP je dovolanie prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej, alebo ktorým sa konanie končí, ak súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

46. Dovolanie prípustné podľa § 420 CSP možno odôvodniť iba tým, že v konaní došlo k vade uvedenej v tomto ustanovení (§ 431 ods. 1 CSP). Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie, v čom spočíva táto vada (§ 431 ods. 2 CSP).

47. Ustanovenie § 420 písm. f) CSP zakladá prípustnosť a zároveň dôvodnosť dovolania v tých prípadoch, v ktorých miera porušenia procesných práv strany nadobudla intenzitu porušenia jej práva na spravodlivý proces. Pod porušením práva na spravodlivý proces v zmysle tohto ustanovenia treba rozumieť nesprávny procesný postup súdu spočívajúci predovšetkým v zjavnom porušení kogentných procesných ustanovení, ktoré sa vymyká nielen zákonnému, ale aj ústavnému procesnoprávnemu rámcu, a ktoré tak zároveň znamená aj porušenie ústavne zaručených procesných práv spojených s uplatnením súdnej ochrany. Ide napríklad o právo na verejné prejednanie vecí za prítomnosti strany sporu, právo vyjadriť sa ku všetkým vykonávaným dôkazom, právo na riadne odôvodnenie rozhodnutia, na predvídateľnosť rozhodnutia, na zachovanie rovnosti strán v konaní, na relevantné konanie súdu spojené so zákazom svojvoľného postupu a na rozhodnutie o riadne uplatnenom odvolacom návrhu spojené so zákazom denegatio iustitiae (odmietnutia spravodlivosti).

48. V súvislosti s dovolacím dôvodom podľa § 420 písm. f) CSP dovolateľka namietala nedostatočné odôvodnenie rozhodnutia odvolacieho súdu o otázke, prečo odvolací súd neuznal žalobkyňou predložený dôkaz - podací hárok ako dôkaz doručenia zásielky s písomnou výzvou banky, žalovanému. Absencia vysporiadania sa odvolacieho súdu v odôvodnení jeho rozsudku (reprezentujúceho výstup jeho

rozhodovacej činnosti, prostredníctvom ktorého poznať úvahy vedúce k rozhodnutiu sa práve pre konkrétnu z viacerých do úvahy prichádzajúcich alternatív) s takými tvrdeniami z odvolania, ktoré bez ďalšieho nejde označiť za nepodstatné, je totiž tak závažným nedostatkom (deficitom) rozhodnutia (a zásahom do procesných práv strany sporu), ktorého intenzita zakladá (až) porušenie práva na spravodlivý súdny proces. To samozrejme vylučovalo akýkoľvek iný záver dovolacieho súdu než ten, že tu došlo k zaťaženiu konania pred odvolacím súdom tvrdenou zmätočnosťou vadou podľa § 420 písm. f) CSP a dovolanie musí byť z tohto dôvodu nielen prípustné, ale tiež dôvodné (pre relatívnu samostatnosť oboch dovolacích dôvodov bez ohľadu na to, aká je kvalita dovolania vo vzťahu k nastoleniu právnej otázky významnej z pohľadu úpravy v § 421 ods. 1 CSP a tiež bez ohľadu na situáciu prítomnú aj v tentoraz prejednávanej veci, teda na to, že podstatou zmätočnosti je tu práve neposkytnutie argumentov na podporu riešenia predstavujúceho významový protiklad riešenia preferovaného dovolateľom aj riešenia už ustáleného na úrovni dovolacieho súdu).

49. Dovolacím súdom konštatovaná procesná vada zmätočnosti uvedená v ustanovení § 420 písm. f) CSP zakladá prípustnosť dovolania; zároveň je však tiež dôvodom, so zreteľom na ktorý musí dovolací súd napadnuté rozhodnutie bez ďalšieho zrušiť.

50. Ak je dovolanie dôvodné, dovolací súd napadnuté rozhodnutie zruší (§ 449 ods. 1 CSP) a ak dovolací súd zruší napadnuté rozhodnutie, môže podľa povahy veci vrátiť vec odvolaciemu súdu alebo súdu prvej inštancie na ďalšie konanie, zastaviť konanie, prípadne postúpiť vec orgánu, do ktorého právomoci patrí (§ 450 CSP). Najvyšší súd v súlade s týmito ustanoveniami, preto zrušil rozsudok odvolacieho súdu a vec mu vrátil na ďalšie konanie, majú za to, že náprava zrušením len rozhodnutia odvolacieho súdu je v tomto prípade možná i postačujúca (§ 449 ods. 2 CSP a contrario) a vychádzajúc z toho, že tým, komu bolo namieste pričítať dovolaním vytýkanú vadu zmätočnosti bol práve odvolací súd.

51. Ak dovolací súd zruší rozhodnutie a ak vráti vec odvolaciemu súdu alebo súdu prvej inštancie na ďalšie konanie, rozhodne tento súd o trovách pôvodného konania a o trovách dovolacieho konania (§ 453 ods. 3 CSP). Ak bolo rozhodnutie zrušené a ak bola vec vrátená na ďalšie konanie a nové rozhodnutie, súd prvej inštancie a odvolací súd sú viazaní právnym názorom dovolacieho súdu (§ 455 CSP).

52. Toto uznesenie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.